

Procentu risks

Definīcija

Procentu risks ir procentu likmju izmaiņu iespējamā nelabvēlīgā ietekme uz bankas ienākumiem un tās ekonomisko vērtību. Risks rodas, nesaskaņojot līdzekļu piesaistīšanas un izvietojšanas termiņus, kā arī, ja pastāv ievērojama starpība starp aktīvu un pasīvu, kas jūtīgi reaģē uz procentu likmju izmaiņām, summām bankas bilancē.

Politika

Lai pārvaldītu procentu likmju risku, bankā tika izstrādāta Procentu likmju riska pārvaldīšanas politika. Procentu likmju riska pārvaldīšanas politikas galvenais mērķis ir noteikt un īstenot pasākumu kompleksu, kam līdz minimumam jāsamazina procentu likmju izmaiņu iespējamā nelabvēlīgā ietekme uz bankas ienākumiem un tās ekonomisko vērtību.

Banka procentu riskam ir noteikusi stratēģiski pieņemamu līmeni un tādu soļu virkni, kas palīdzēs noturēt risku zemāk par apzīmēto robežu.

Bankas procentu likmju riska pārvaldīšanas galvenās funkcijas ir:

- pastāvīga riska novērtēšana gan tirdzniecības un bankas portfelim atsevišķi, gan abiem kopā, konsolidēti un katrā valūtā, kurās banka ir veikusi būtisku darījumu apjomu;
- optimālās attiecības saglabāšana starp procentu aktīviem un pasīviem;
- procentu likmju savlaicīgas pārskatīšanas nodrošināšana;
- dažādu finanšu instrumentu izmantošanas iespēju nodrošināšana, lai mazinātu riska notikumu negatīvo ietekmi uz bankas ienākumiem un tās ekonomisko vērtību.

Pie galvenajiem procentu likmju riska rašanās avotiem banka pieskaita:

- cenu izmaiņu risks – zaudējumu rašanās iespējamība procentu likmju izmaiņu dēļ, pastāvot dažādiem termiņiem līdz aktīvu, pasīvu un ārpusbilances pozīciju procentu likmju pārskatīšanai;
- ienesīguma līknes risks – iespēja ciest zaudējumus negaidītu izmaiņu ienesīguma līknes slīpumā un aprisēs dēļ;
- bāzes risks – zaudējumu rašanās iespējamība procentu likmju izmaiņu dēļ finanšu instrumentiem ar dažādām bāzes likmēm;
- izvēles risks – iespēja ciest zaudējumus, ja finanšu instruments tieši (iespējas līgumi) vai netieši (kredīti ar pirmstermiņa atmaksas iespēju, noguldījumi uz pieprasījumu u.tml.) paredz bankas klientam izvēles iespēju.

Vadība un mazināšana

Banka nosaka un kontrolē maksimālo starpību limitus procentu aktīvu un pasīvu apjomiem pēc termiņstruktūrām konsolidēti un pamatvalūtās.

Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas nodaļa tieši īsteno procentu likmju riska vadību.

Risku vadības pārvalde novērtē riska līmeni, kā arī koordinē un kontrolē procentu likmju riska pārvaldīšanas procesu.

Procentu likmju riska novērtēšanai banka izmanto šādas kvantitatīvas risku novērtēšanas metodes:

- starpības analīze (GAP);

- modificēts ilgums (ekonomiskās vērtības izmaiņas atbilstoši procentu likmju izmaiņu scenārijam);
- stresa testēšana (ietekme uz bankas ienākumiem atbilstoši procentu likmju izmaiņu scenārijam).

Bankas portfeļa stresa testēšana tiek veikta bankā katru nedēļu, analizējot jūtīgumu uz procentu likmju izmaiņām, balstoties uz Konsolidēto neatbilstību pakāpienu pārskata datiem.

Kapitāla pietiekamība

Aprēķinot procentu likmju riska netirdzniecības portfeli segšanai nepieciešamā kapitāla prasības, banka izmanto vienkāršoto metodi saskaņā ar FKTK „Kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa izveides normatīvie noteikumi”.

Kontrole un atbildība

Padome kontrolē Procentu likmju riska pārvaldīšanas politikas izpildi.

Valde ir atbildīga par Procentu likmju riska pārvaldīšanas politikas izskatīšanu un nodošanu apstiprināšanai bankas Padomei, tās pārskatīšanu un izmaiņu veikšanu atbilstoši tirgus izmaiņām.

Valde un Aktīvu un pasīvu komiteja ir atbildīgas par Procentu likmju riska pārvaldīšanas politikas ievērošanu.

Aktīvu un pasīvu komiteja ir atbildīga par termiņstruktūras starpības limitu un limitu stresu testēšanas rezultātiem noteikšanu, kā arī stresa testēšanas metožu un scenāriju apstiprināšanu.

Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas nodaļa ir atbildīga par termiņstruktūras starpības limitu un limitu stresa testēšanas rezultātiem ievērošanu.

Risku vadības pārvalde ir atbildīga par stresa testēšanas metožu un scenāriju projektu izstrādi, kā arī par termiņstruktūras starpības limitu un limitu stresa testēšanas rezultātiem ievērošanas kontroli.

Ekonomiskās vērtības samazinājums, 31.12.2010. (tūkst. Ls)

Valūta	Procentu likmju riska pozīcijas svērtā vērtība latos
LVL	121
EUR	-2 031
USD	543
pārējas	10
Netirdzniecības portfeļa procentu likmju riska svērtā vērtība (kopā)	-1 358
Pašu kapitāls	130 622
Netirdzniecības portfeļa procentu likmju riska pozīcijas absolūtās svērtās vērtības attiecība pret pašu kapitālu, %	1.04

Procentu likmju riska termiņstruktūra un procentu likmju izmaiņu ietekme uz tīru gada procentu ienākumu, 31.12.2010. (tūkst, Ls)

Aktīvi	Mazāk par 1 mēnesi	1 līdz 3 mēneši	3 mēneši līdz 1 gadam	1 līdz 5 gadi	Ilgāk kā 5 gadi	Procentus nenesoši	Kopā
Kase un prasības pret Latvijas Banku	121 758					5 026	126 784
Prasības pret kredītiestādēm	249 411	812				39 010	289 233
Patiesajā vērtībā novērtētie finanšu instrumenti ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā	40 356					962	41 318
Kredīti un debitoru parādi	142 904	53 036	81 962	168 576	76 244	13 127	535 849
Pārdošanai pieejami aktīvi						22 371	22 371
Atpakaļatpirkšanas darījumi (reverse repo)	50 726						50 726
Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi					845		845
Citi aktīvi						49 197	49 197
Kopā aktīvi	605 155	53 848	81 962	168 576	77 089	129 693	1 116 323

Saistības							
Patiesajā vērtībā novērtētie finanšu instrumenti ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā						495	495
Banku noguldījumi un saistības pret bankām			8			4 263	4 271
Klientu noguldījumi un norēķinu konti	60 235	50 036	126 188	54 349	594	679 602	971 004
Citas saistības						2 644	2 644
Kopā pasīvi	60 235	50 036	126 196	54 349	594	687 004	978 414
Procentu likmju riska neto pozīcija	544 920	3 812	- 44 234	114 227	76 495	- 557 311	-
Procentu likmju riska kopējā pozīcija	544 920	548 732	504 498	618 725	695 220	137 909	~~4 835~~
Ietekme uz tīro gada procentu ienākumu	5 222	37	- 424	~~0~~	~~0~~	~~0~~	4 835